

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain
muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia. Peruspäivärahan markkamäärää esitetään korotettavaksi kahdella markalla. Muutos heijastuisi myös ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan, työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisten koulutustukietuuksien, työmarkkinatuen ja eräiden työvoimapolitiittisten tukien tasoon. Markkamäärän korotukseen liittyen esityksessä ehdotetaan, että työttömyysturvan peruspäivärahan ja lapsikorotusten markkamääriä jatkossa tarkistettaisiin vuosittain elinkustannusten muutosta vastaavasti nykyisen palkkatason olennaisen muutoksen sijasta.

Työstä tai koulutuksesta kieltäytymisestä ja eroamisesta ilman hyväksyttävää syytä sekä muista työmarkkinarikkeistä asetettavia korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoitetta ehdotetaan pidennettäväksi. Nykyiset kolmen viikon määräajat pitenisivät

esityksen mukaan kuukauteen, kuuden viikon määräajat kahteen kuukauteen ja kahdeksan viikon määräajat ja työssäolovelvoitteet vastaavasti kolmeen kuukauteen.

Esityksessä ehdotetaan myös eräitä vuoden 1997 alusta voimaan tulleeseen työttömyysturvauudistukseen liittyviä täsmennyksiä. Alle kuukauden pituisesta työsuhteesta ansaistu lomakorvaus otettaisiin huomioon sovitellussa päivärähassa, eikä se enää vaikuttaisi estävästi päivärahan maksatukseen jaksotuksen kautta. Peruspäivärahan osalta lomakorvauksen jaksotus tehtäisiin viimeisestä työsuhteesta saadun palkan perusteella. Sovitellun päivärahan enimmäiskeston jäädytystä jatkettaisiin vielä vuodella.

Esitys liittyy valtion vuoden 1998 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1998 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Peruspäivärahan ja lapsikorotusten markkamäärien tarkistaminen

Työttömyysturvalain (602/1984) 22 §:n mukaan peruspäivärahan täysi määrä on 118 markkaa päivältä. Lain 24 §:n mukaan työttömyyspäivärahan saajalle, jolla on huollettavana alle 18-vuotias lapsi, maksetaan päiväraha korotettuna lapsikorotuksella, jonka suuruus yhdestä lapsesta on 24 markkaa, kahdesta lapsesta yhteensä 35 markkaa ja kolmesta tai useammasta lapsesta 45 markkaa. Työmarkkinatuen määrä on sidottu

edellä mainittuihin markkamääriin siten, että täysi työmarkkinatuki vastaa peruspäivärahaa ja lapsikorotuksina maksetaan 40 prosenttia työttömyyspäivärahan lapsikorotusten määrästä.

Peruspäivärahan markkamäärällä on vaikutusta myös ansioon suhteutetun päivärahan määräytymiseen. Työttömyysturvalain 23 §:n mukaan ansioon suhteutettu päiväraha muodostuu täyden peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja ansiososasta. Ansio-osan suuruus on 42 % päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Kun palkka kuukaudessa on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, on ansiosa tämän rajan ylittävältä päiväpalkan

osalta 20 %. Ansiopäivärahan laskukaavasta johtuen peruspäivärahan markkamääräkorotus ei nosta ansiopäivärahan tasoa samalla markkamäärällä, vaan esimerkiksi kahden markan korotus peruspäivärahaan nostaa ansiopäivärahoja keskimäärin hieman yli markalla.

Työttömyysturvalain 25 §:n mukaan, jos maan yleinen palkkataso olennaisesti muuttuu, asetuksella on tarkistettava lain 18 §:n 1 momentissa (sovitellun päivärahan suojaosa) sekä 22 §:ssä (peruspäivärahan suuruus) ja 24 §:ssä (lapsikorotukset) säädetty markkamäärät palkkatason muutosta vastaavassa suhteessa. Sovitellun päivärahan suuruutta koskevia säännöksiä on muutettu vuoden 1997 alusta muun muassa siten, että 18 §:n 1 momentissa tarkoitettu suojaosa on poistettu. Lain 22 ja 24 §:ssä mainitut markkamäärät vastaavat vuoden 1996 ensimmäisen neljänneksen tasoa, joka on vertailukohtana markkamääriä tarkistettaessa.

Työttömyysturvalain markkamäärät on sidottu yleiseen ansiokehitykseen siten, että ne on tarkistettava asetuksella, jos maan yleinen palkkataso olennaisesti muuttuu. Työttömyysturvassa ei ole samanlaista vuosittain tehtävää indeksitarkistusta kuin esimerkiksi eläkkeissä, vaan työttömyysturvan markkamäärät on tarkistettava aina palkkatason olennaisesti muuttuessa. Työttömyysturvalainsäädännössä ei ole säädetty, kuinka suuri muutos palkkatasossa on katsottava olennaiseksi muutokseksi. Myöskään työttömyysturvaa koskevan lainsäädännön eduskuntakäsittelyn yhteydessä ei asiaan ole otettu kantaa. Sosiaalivakuutuksessa vakiintuneena pidettävän tulkinnan mukaan olennaisena palkkatason muutoksena on peruspäivärahassa pidetty vähintään viiden prosentin muutosta.

Työttömyysturvalainsäädännössä ei ole myöskään määriteltä, miten yleisen palkkatason muutos olisi todettava. Käytännössä palkkatason muutoksen mittaajana on käytetty Tilastokeskuksen laatimaa palkansaajien ansiotasoindeksiä. Mainittu indeksi mittaa palkansaajaryhmien säännöllisen työajan ansioiden kehitystä eikä ota huomioon palkansaajan ansiotasoa vähentäviä erityismaksuja, työntekijän työeläkemaksua ja työttömyysvakuutusmaksua. Näiden maksujen aiheuttama sellainen yleinen ansiotason alenema, jota ansiotasoindeksi ei ota huomioon, on aikaisemmin arvioitu, verotusvaikutuskin huomioon ottaen, noin puoleksi maksujen mää-

tä. Siten työttömyysturvaetuuksien poikkeuksellisesta tarkistamisesta annetun lain (1212/1994) 3 §:n mukaan tällaisena ansiotasoindeksin teknisenä korjauksena palkkatason suhteellisesta muutoksesta on vuonna 1995 vähennetty 3,0 prosenttiyksikköä.

Viime vuosina on työttömyysturvalain 25 §:ssä tarkoitettun, asetuksella tehtävän tarkistuksen sijasta turvauduttu poikkeuksellisiin, erityislaeilla tehtyihin tarkistusmenetelyihin, osittain valtiontaloudellisista syistä ja osittain johtuen edellä todetusta ansiotasoindeksin soveltumattomuudesta työttömyysturvaetuuksien indeksitarkistukseen.

Työttömyysturvalaissa säädettyjä markkamääriä on viimeksi tarkistettu keskimäärin 2 prosentilla asetuksella tarkistetusta tasosta edellä mainitulla työttömyysturvaetuuksien poikkeuksellisesta tarkistamisesta annetulla lailla 1 päivästä tammikuuta 1995, jolloin ansiotason nousu edellisen tarkistuksen perusteena olleesta vuoden 1991 ensimmäisen neljänneksen pisteluvusta 251,5 vuoden 1994 ensimmäiseen neljänneksen ennakkotiedon mukaiseen pistelukuun 268,2 oli 6,6 prosenttia. Työttömyysturvalain 25 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta annetussa laissa (1060/1995) säädettiin, ettei markkamääriin tehdä tarkistusta vuosina 1995 ja 1996. Laki oli voimassa vuoden 1996 loppuun. Samanaikaisesti annetulla lailla työttömyysturvalain 22 ja 24 §:n muuttamisesta (1061/1995) peruspäivärahan ja lapsikorotusten markkamäärät vahvistettiin edellä mainitun, vuonna 1994 säädetyn väliaikaislain mukaisiksi ja markkamäärät säädettiin vastaamaan vuoden 1995 ensimmäisen neljänneksen pistelukua. Lailla työttömyysturvalain 25 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta (1221/1996) ja lailla työttömyysturvalain 22 ja 24 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (1222/1996) säädettiin, ettei tarkistusta tehdä myöskään vuonna 1997 ja että lain markkamäärät vastaavat vuoden 1996 ensimmäisen neljänneksen tasoa. Mainittujen lakien seurauksena kertynyttä ansiotasoindeksin kehitystä on jätetty huomioon ottamatta noin 8 prosenttia.

Työttömyysturvalain 22 ja 24 §:ssä mainittu markkamäärät vastaavat siis vuoden 1996 ensimmäisen neljänneksen palkkatasoa, jolloin tarkistusmenettelyn pohjana oleva Tilastokeskuksen julkaisema palkansaajien ansiotasoindeksin pisteluku (1980 = 100) oli ennakkotiedon mukaan 291,6. Ansiotasoindeksin vuoden 1997 ensimmäisen neljännek-

sen pisteluku on 299,3 (ennakkotieto). Ansiotason nousu vuoden 1996 ensimmäisen neljänneksen pistelukuun verrattuna on 2,64 %.

1.2. Määräajat

Yleistä

Työhaluttomuutta osoittavasta työmarkkinäyttämisestä on seurauksena korvaukseton määräaika. Toistuvasta menettelystä voidaan määrätä työssäolovelvoite. Määräajan pituus on tapauksen mukaan kolme, kuusi tai kahdeksan viikkoa. Työssäolovelvoitteen pituus on kahdeksan viikkoa. Seuraamukset ovat pääosin yhtäläiset työttömyysturva- ja työmarkkinatukijärjestelmissä.

Kolmen viikon määräaika

Kolmen viikon määräaika seuraa ilman pätevää syytä tapahtuneesta työstä kieltäytymisestä, omalla menettelyllä aiheutetusta työsopimuksen syntymättä jäämisestä, työstä eroamisesta tai itse aiheutetusta työsuhteen päättymisestä, jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää.

Kuuden viikon määräaika

Kuuden viikon määräaika seuraa ilman pätevää syytä tapahtuneesta yli viisi päivää kestävästä työstä kieltäytymisestä, omalla menettelyllä aiheutetusta työsopimuksen syntymättä jäämisestä, koulutuksesta kieltäytymisestä, eroamisesta tai omasta syystä johtuvasta erottamisesta.

Kuuden viikon määräaika on seurauksena myös silloin, jos joku on kieltäytynyt toistuvasti työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkyvyn selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä tai muista kohtuullisiksi katsottavista toimenpiteistä tai jos joku on työvoimatoimistoon ilmoittautumista edeltävien kuuden kuukauden aikana ollut ilman hyväksyttävää syytä työmarkkinoiden käytettävissä vähemmän kuin kuusi viikkoa.

Kahdeksan viikon määräaika

Kahdeksan viikon määräaika on seurauksena ilman hyväksyttävää syytä tapahtuneesta yli viisi päivää kestävästä työstä eroamisesta tai itse aiheutetusta työsuhteen päättymisestä.

Kahdeksan viikon työssäolovelvoite

Jos joku toistuvasti ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta työtä tai työvoimaviranomaisen osoittamaa koulutusta tai jos hänen tätä vastaavasta menettelystään voidaan päätellä, ettei hän halua ottaa vastaan hänelle sopivaksi katsottavaa työtä tai osallistua hänelle soveltuvaan koulutukseen, hänellä ei ole oikeutta työttömyysturvauteen, ennen kuin hän on ollut työssä tai työvoimaviranomaisen osoittamassa koulutuksessa kahdeksan viikkoa.

1.3. Lomakorvauksen jaksoitus ja sovitellun päivärahan enimmäiskesto

Työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 15 kohdan mukaan päivärahoikeutta ei ole ajalta, jolle työsuhteen päättyessä tai myöhemmin maksettu lomakorvaus voidaan jaksoittaa vakiintuneena pidettävän palkan perusteella.

Sovitellussa päivarahassa on oma enimmäismaksuaikansa. Sitä maksetaan enintään 150 täyden työttömyyspäivärahan suuruinen määrä ja vähintään 18 kuukaudelta. Soviteltua päivärahaa ei kuitenkaan makseta pidemmältä kuin 24 kuukauden ajalta, vaikka 150 päivän enimmäismäärä ei olisikaan täyttynyt. Enimmäismäärän laskenta aloitetaan alusta, jos joku on työskennellyt yhdenjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan työssä, jossa työaika on alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen. Väliaikaisten lainmuutosten seurauksena enimmäismäärät eivät ole kertyneet 1.7.1994 lukien. Nyt voimassa oleva työttömyysturvalain 19 §:n muutos (666/1996) on voimassa vuoden 1997 loppuun.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Markkamäärien korotukset

Työttömyysturvalain markkamäärien tarkistamatta jättämisestä sisältyy päätöksiä hallitusohjelmaan ja sen lisäpöytäkirjaan, 16.8.1995 tehtyyn päätökseen vuosille 1997–1999 ajoittuvista lisästästöistä sekä työttömyysturvan uudistamista koskevaan 25.4.1996 päivättyyn hallituksen neuvottelutulokseen. Lisästästöpäätöksessä 16.8.1996 edellytettiin, että vuosien 1997 ja 1998 in-

deksikorotukset jätetään tekemättä. Työttömyysturvauudistukseen liittyvän, 25.4.1996 päivätyn neuvottelutuloksen mukaan työttömyysturvassa ja siihen liittyvissä etuuksissa lakisääteisistä indeksitarkistuksista luovutaan myös vuonna 1999. Neuvottelutuloksen mukaan vuosina 1995—1999 tapahtuvaa ansiotason nousua ei myöhemminkään korvata.

Käsitellessään työttömyysturvan vuoden 1997 indeksitarkistuksen jäädyttämistä koskevaa hallituksen esitystä (HE 88/1996 vp) eduskunnan perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle (PevL 34/1996 vp) huomiota siihen, että työttömyysturvan päivärahan ja työmarkkinatuen jälkeenjääneisyys elinkustannuskehityksestä saattaa muodostua tämän perusoikeuden toteutumisen kannalta ongelmalliseksi. Työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha vastaa kuukausitasolla täyttä kansaneläkettä, mutta otettaessa verotusvaikutus huomioon se jää nettomäärältään jo vuonna 1996 noin 500 markkaa pienemmäksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan esittämän vaatimuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö teki keväällä 1997 todelliseen aineistoon perustuvan selvityksen hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentissa tarkoitetuissa sosiaalisissa riskitilanteissa maksettavista perustoimeentulon turvaa toteuttavista etuuksista, etuuksien tosiasiallisesta tasosta sekä henkilöiden turvautumisesta toimeentulotukeen näiden etuuksien käytön rinnalla.

Käsitellessään valtioneuvoston selontekoa sosiaaliturvasta eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti mietinnössään (StVM 7/1997 vp) hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin työttömyysturvan peruspäivärahan tason korottamiseksi siten, etteivät peruspäivärahalla elävät työttömät joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen kuin poikkeustapauksessa. Eduskunta hyväksyi mietinnön mukaisen lausunnon selonteon johdosta.

Edellä esitetyn perusteella ja tehtyyn selvitykseen viitaten työttömyysturvalain peruspäivärahan markkamäärään ehdotetaan kahden markan korotusta vuoden 1998 alusta lukien. Markkamäärän korotus vaikuttaa myös ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan tason määräytymiseen. Siihen vaikuttaa myös erikseen annettavassa hallituksen esityksessä ehdotettu ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan määräytymisperusteen muutos, jonka mukaan päivärahan perusteenä olevista työtuloista vähennetään eläke- ja

työttömyysvakuutusmaksua vastaavana osuutena 6 % nykyisen 4,5 %:n sijasta.

Eläke- ja työttömyysvakuutusmaksun ottaminen huomioon 6 %:n suuruisena päiväraha-perusteissa merkitsee käytännössä sitä, että ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan määrä kasvaa 1 000—2 000 markan kuukausituloilla 2 markalla, kun otetaan huomioon myös päivärahaan vuonna 1998 tehtävä tasokorotus. Päiväraha vähenee 4 000—11 000 markan kuukausituloilla 0,01—2,06 markalla ja kasvaa 12 000—21 000 markan kuukausituloilla 1,33—0,07 markalla. Kun kuukausitulot ovat 22 000—50 000 markkaa, ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha vähenee 0,07—3,97 markalla päivältä.

Peruspäivärahan markkamäärä korottaa vastaavalla tavalla työmarkkinatuen täyttämää ja vaikuttaa työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen koulutustukietuuksien ja työllistämistukien tasoon.

Indeksitarkistusjärjestelmää ehdotetaan samalla muutettavaksi. Työttömyysturvalaissa säädetty markkamäärien muutokset on lain 25 §:ssä sidottu maan yleisen palkkatason olennaiseen muutokseen. Vertailukohtana käytetty ansiotasoindeksi mittaa työssä käyvien ansiotasoa ja säännöllisen työajan ansioiden kehitystä. Kun työttömyysturvan peruspäivärahassa ja varsinkin siihen kytketyssä työmarkkinatuessa on kyse vähimmäistasoisesta etuudesta, jolla turvataan toimeentuloa hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentissa tarkoitetuissa sosiaalisissa riskitilanteissa, on tarpeellista ja tarkoituksenmukaista sitoa etuuden korotukset jatkossa elinkustannusten hintatasomuutoksiin ja tätä kuvaavaan kansaneläkeindeksiin. Tarkistusperuste ja -ajankohta olisivat ehdotuksen mukaan samat kuin kansaneläkkeissä. Markkamäärät tarkistettaisiin siten vuosittain vuoden alusta lukien katkaisten alaspäin täyteen markkaan. Ensimmäinen indeksitarkistus tehtäisiin vuoden 1999 alusta, jolloin tarkistuksen määrä olisi peruspäivärahassa ja täydessä työmarkkinatuessa inflaationopeudesta riippuen markasta kahteen markkaan.

2.2. Määräajat

Omasyisestä työttömyydestä seuraavilla korvauksettomilla määräajoilla pyritään ohjaamaan henkilöiden käyttäytymistä. Tarkoituksena on ohjata työnhakijaa työn vastaanottamiseen ja työssä olevaa työmarkkinoilla

pysymiseen. Ohjausvaikutuksen teho riippuu osaltaan määräaikojen pituudesta, toisin sanoen moitittavasta menettelystä johtuvan taloudellisen seuraamuksen suuruudesta.

Kansainvälisessä vertailussa nykyiset omasyisestä työttömyydestä seuraavat määräajat ovat suhteellisen lyhyitä. Esimerkiksi Ruotsin työttömyysturvajärjestelmässä määräajat ovat moitittavasta menettelystä ja työsuhteen kestosta riippuen kymmenestä 60:een korvauspäivän pituiset.

Työttömyysturvajärjestelmään tämän vuoden alusta tehdyillä ja nyt ehdotetuilla määräaikoja koskevilla muutoksilla pyritään vahvistamaan vakuutusperiaatetta, jolla tarkoitetaan tehdyn työn ja sen avulla saatavan sosiaaliturvan välistä suhdetta. Vakuutustoiminnassa, sosiaalivakuutus mukaan lukien, sovelletaan periaatetta, jonka mukaisesti itse vakuutustapahtuman aiheuttaneen tai siihen myötävaikuttaneen korvaus evätään tai sitä alennetaan. Korvauksettomat määräajat liittyvät osaltaan tämän periaatteen toteuttamiseen. Määräaikojen pidentämisellä pyritään vähentämään tilanteita, joissa joku itse aiheuttaa vakuutustapahtuman eli työttömyytensä.

Työttömyysturvajärjestelmän kattavuuden ja etuuksien maksamisen suhteellisen pitkän keston vastapainona kontrollijärjestelmän ja mahdollisesta moitittavasta työmarkkinakäytäytymisestä aiheutuvat seuraamukset ovat merkittävä elementti.

Esityksen mukaan työstä kieltäytymisestä ja muista työmarkkinarikkeistä asetettavia määräaikoja pidennetään siten, että nykyiset kolmen viikon määräajat pitenevät kuukauteen, kuuden viikon määräajat kahteen kuukauteen ja kahdeksan viikon määräajat ja työssäolovelvoitteet kolmeen kuukauteen.

Siltä osin kuin kysymys on työmarkkinatuen korvauksettomien määräaikojen ja työssäolovelvoitteen pidentämisestä, ehdotus sisältyy erikseen annettavaan hallituksen esitykseen työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistamisesta.

2.3. Lomakorvauksen jaksotus ja sovitellun päivärahan kesto

Lomakorvauksen jaksottamista koskeva säännös on ollut voimassa vuoden 1997 alusta lukien. Käytännössä alle kuukauden kestävien kokoaikaisten työsuhteiden lomakorvauksien jaksottaminen säännöksessä edellytetyllä tavalla on osoittautunut hanka-

laksi. Toisaalta alle kuukauden pituisten satunnaisten työsuhteiden tuloista otetaan 50 % huomioon sovitellussa päivärassassa. Lomakorvauksien huomioon ottaminen sovitellussa päivärassassa johtaa muun muassa pyörityssääntöjen perusteella käytännössä lähes samaan lopputulokseen kuin niiden jaksotus erikseen. Lomakorvauksen jaksottaminen vakiintuneen palkan perusteella on myös peruspäivärassassa ja työmarkkinatuen osalta ollut ongelmallista. Työmarkkinatuen saajilla ei ole vakiintunutta palkkaa, johon jaksotus voitaisiin perustaa. Peruspäivärassassa vakiintunut palkka työssäoloehdon täyttävältä ajalta joudutaan selvittämään vain lomakorvauksen jaksottamista varten. Menettely ei ole tarkoituksenmukaista, eikä siitä aiheutuva työmäärä ole suhteessa asian merkitykseen.

Toimeenpanon yksinkertaistamiseksi ehdotetaan, että alle kuukauden pituisten työsuhteiden päättyessä maksettuja lomakorvauksia ei enää otettaisi huomioon lain 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettuna jaksotettavana tulona. Sen sijaan lomakorvaus otettaisiin huomioon sovitellussa päivärassassa siten kuin lain 18 §:ssä säädetään. Peruspäivärahan osalta yli kuukauden pituisten työsuhteiden lomakorvaukset otettaisiin ehdotuksen mukaan huomioon siten, että jaksotus tehtäisiin viimeisestä työsuhteesta saadun palkan perusteella.

Sovitellun päivärahan enimmäismääriä ei ole kertynyt enää 1.7.1994 jälkeen. Tätä koskeva väliaikainen lainmuutos on voimassa vuoden 1997 loppuun. Vuoden 1997 alusta voimassa olleet sovitellun päivärahan laskentaperusteet ovat lisänneet työttömyysaikana tehdyn satunnaisen tai osa-aikaisen työn kannattavuutta suhteessa kokonaan työttömän päivärahaan. Korvaustason nousu voi aiheuttaa myös kynnyksen hakeutua kooaikaiseen työhön.

Sovitellun päivärahan enimmäiskestoja koskevan säännöksen tarkoituksena onkin estää tilanne, jossa soviteltu päiväraha toimisi pysyvänä palkkasubventiona jatkuvassa osa-aikatyössä. Vuoden alusta voimaan tulleen työttömyysturvauudistuksen mukaan työttömyyspäivärahan perusteena oleva palkka määräytyy kuitenkin aina viimeisen vakiintuneen palkkatason perusteella. Jatkuvassa osa-aikatyössä tai muuten jatkuvasti vajaata työaika — esimerkiksi alle kuukauden pituisia työsuhteita — tekevällä päivärahan taso määräytyy käytännössä kymmenen kuu-

kauden välein tästä osa-aikaisesta työstä. Päiväraha voi enimmillään laskea viidenneksen edellisestä maksetusta päivärahasta. Tämä päivärahan määräytymisperuste saattaa käytännössä johtaa samaan vaikutukseen työmarkkinoilla kuin sovitellun päivärahan enimmäiskestoja koskeva säännös. Seurantatietoa näistä vaikutuksista on saatavissa vasta ensi vuoden kuluessa. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista edelleen jatkaa vuoden 1998 loppuun väliaikaista järjestelyä, jonka mukaan sovitellun päivärahan enimmäismäärät eivät kerry.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Peruspäivärahan kahden markan korotuksen vaikutus työttömyysturvan ansioturvan etuusmenoihin on noin 130 miljoonaa markkaa. Tästä valtionosuuden arvioidaan olevan 70 miljoonaa markkaa, työnantajien osuuden 55 miljoonaa markkaa ja työttömyyskassojen osuuden 5 miljoonaa markkaa.

Ansioturvan etuusmenoihin vaikuttaa kuitenkin myös erikseen annettavassa hallituksen esityksessä ehdotettu ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan määräytymisperusteen muutos, jonka mukaan päivärahan perusteena olevista työtuloista vähennetään eläke- ja työttömyysvakuutusmaksua vastaavana osuutena 6 % nykyisen 4,5 %:n sijasta. Valtionosuus ansioturvan menoista alenisi vähennyksen johdosta kaikkiaan arviolta 215 miljoonaa markkaa. Vähennyksen korotuksen vaikutus olisi ansioturvan etuusmenoissa noin 87 miljoonaa markkaa, josta valtionosuus olisi noin 45 miljoonaa markkaa ja työnantajien osuus 36 miljoonaa markkaa.

Peruspäivärahamenoja kahden markan korotus lisää noin 20 miljoonaa markkaa ja työmarkkinatukimenoja noin 80 miljoonaa markkaa. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen valtionosuusmenoja korotus lisäisi 8 miljoonaa markkaa.

Työstä kieltäytymisestä ja muista työmarkkinarikkeistä arvioidaan asetettavan runsaat 40 000 määräaikaa ja työssäolovelvoitetta vuosittain. Vuonna 1995 lainvoimaisia määräaikoja ja työssäolovelvoitteita asetettiin yhteensä 42 711, joista ansioturvassa runsaat 15 000 ja Kansaneläkelaitoksen maksamissa, valtion kokonaan rahoittamissa etuuksissa runsaat 27 000. Määräajoista 500 oli kolmen viikon, vajaat 25 000 kuuden viikon ja run-

saat 16 500 kahdeksan viikon mittaisia. Lisäksi asetettiin toistuvan työstä kieltäytymisen johdosta vajaa 1 000 kahdeksan viikon työssäolovelvoitetta.

Määräaikojen pidentämisen arvioidaan vähentävän työttömyyspäivärahan etuusmenoja yhteensä 18 miljoonaa markkaa. Ansioturvassa etuusmenot vähenisivät noin 15,5 miljoonaa markkaa, josta valtionosuus on 8 miljoonaa ja työnantajien osuus 7 miljoonaa markkaa. Peruspäivärahamenot alenisivat arviolta 3 miljoonaa markkaa.

Peruspäivärahan markkamäärän korottamisesta aiheutuu säästöjä toimeentulotukimenoissa arviolta 33 miljoonaa markkaa. Korvauksettomien määräaikojen pidentäminen peruspäiväraha- ja ansiopäivärahajärjestelmän osalta lisää toimeentulotukimenoja arviolta 10 miljoonaa markkaa.

Muiden ehdotettujen muutosten taloudelliset vaikutukset arvioidaan vähäisiksi.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Määräaikoja koskeva osuus esityksestä on valmisteltu yhteistyössä työministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kesken. Esityksen valmistelun yhteydessä on kuultu keskeisten työmarkkinajärjestöjen edustajia sekä työttömyysturvan toimeenpano-organisaatioita, Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassajärjestelmän edustajia.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 1998 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esityksellä on yhtymäkohtia myös seuraaviin talousarvioesitykseen liittyviin hallituksen esityksiin: esitys kuntoutusrahalain 31 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta sekä työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta päivärahoissa (ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan taso), esitys työvoimapolitiittisen järjestelmän uudistamisesta (korvauksettomat määräajat) sekä esitys laiksi toimeentulotuesta (peruspäivärahan markkamäärän tarkistus).

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1.1. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

5 §. *Työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoitukset.* Pykälän 1 momentin 15 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että työsuhteen päättyessä maksettava lomakorvaus jaksotetaisiin vain, jos kysymyksessä on ollut vähintään kuukauden yhdenjaksoisesti kestänyt työsuhde. Alle kuukauden mittaisen työsuhteiden päättyessä maksettu lomakorvaus otettaisiin lain 5 luvun säännösten mukaisesti huomioon soviteltuna päivärahana. Lisäksi ehdotetaan, että peruspäivärahan hakijan kohdalla jaksotus tehtäisiin viimeisestä työsuhteesta saadun palkan perusteella. Vakiintuneen palkan määrän selvittäminen peruspäivärahan saajilla pelkästään lomakorvauksen jaksotusta varten ei ole tarkoituksenmukaista ja aiheuttaa liian paljon työtä suhteessa asian merkitykseen.

7, 8 ja 11 §. *Velvollisuus ottaa vastaan työtä. Velvollisuus osallistua koulutukseen. Toistuva työstä tai koulutuksesta kieltäytyminen.* Työstä kieltäytymisestä ja muista työmarkkinarikkeistä, jotka osoittavat haluttomuutta ottaa työtä vastaan tai osallistua koulutukseen, asetettavia määräaikoja ehdotetaan pidennettäväksi.

Työstä kieltäytymisestä asetettava määräaika pidennettäisiin kuudesta viikosta kahteen kuukauteen. Jos tarjottu työ olisi kestänyt enintään viiden päivän ajan, määräaika pitenisi nykyisestä kolmesta viikosta kuukauteen. Koulutuksesta kieltäytymisestä ja henkilön omasta menettelystä, jolla hän itse aiheuttaa, ettei tule valituksi koulutukseen, sekä eroamisesta ilman pätevää syytä asetettava määräaika pidennettäisiin vastaavasti kuudesta viikosta kahteen kuukauteen.

Henkilöllä, joka on osoittanut, ettei halua ottaa työtä vastaan kieltäytymällä toistuvasti ilman pätevää syytä 7 §:ssä tarkoitetusta työstä tai 8 §:ssä tarkoitetusta koulutuksesta tai tätä vastaavalla menettelyllään, ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan ennen kuin hän on ollut työssä tai 8 §:n mukaisessa koulutuksessa kahdeksan viikkoa. Lain 11 §:ssä säädetty ehto ehdotetaan pidennettäväksi kolmeen kuukauteen.

9 §. *Oikeus työttömyyspäivärahaan eräissä tapauksissa.* Pykälän 1 momentissa säädetään määräajoista muun muassa tilanteissa, joissa henkilö on ilman pätevää syytä eronnut työstään tai työsuhde on päättynyt hänen oman menettelynsä vuoksi taikka hän on omalla menettelyllään aiheuttanut, ettei työsuhdetta ole syntynyt. Lainkohtaan sisältyvät kolmen viikon määräajat ehdotetaan pidennettäväksi kuukauteen, kuuden viikon määräajat kahteen kuukauteen ja kahdeksan viikon määräajat vastaavasti kolmeen kuukauteen.

Henkilöllä, joka toistuvasti kieltäytyy työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkunnan selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä taikka muista kohtuullisiksi katsottavista työllistymistä edistävästä toimenpiteistä tai joka kieltäytyy antamasta työnvälityslais-
(246/1959) tarkoitettuja selvityksiä, ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta. Määräaika ehdotetaan pidennettäväksi kahteen kuukauteen.

Pykälän 4 momentissa säädetään työmarkkinoilta poissaolon seurauksista. Kuuden viikon määräaika, joka koskee ilman hyväksyttävää syytä työmarkkinoilta poissa ollutta, ehdotetaan pidennettäväksi kuudesta viikosta kahteen kuukauteen.

19 §. *Sovitellun päivärahan kesto.* Pykälään lisättäisiin edelleen väliaikaisesti uusi 7 momentti, jonka mukaan sovitellun päivärahan enimmäiskesto ei luettaisi ajalla vuodelta 1998 maksettuja soviteltuja päivärahoja.

22 §. *Peruspäivärahan suuruus.* Peruspäivärahaa ehdotetaan korotettavaksi 2 markalla päivää kohti eli 120 markkaan. Ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan laskukaavan vuoksi peruspäivärahan markkamäärän korotus heijastuu myös ansioturvaan.

25 §. *Etuuksien korotus.* Peruspäiväraha tarkistetaan jatkossa suhteessa elinkustannusten muutoksiin. Tarkistusperuste ja -ajan kohta ovat samat kuin kansaneläkkeessä, jonka indeksisidonnaisuus määritellään kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin säädetyssä laissa (348/1956). Kansaneläkeindeksi seuraa elinkustannusindeksin muutoksia siten, että indeksi muuttuu kunkin vuoden tammikuun alusta ja muutos määräytyy elinkustannusindeksin lokakuusta lokakuuhun lasketun muutoksen perusteella.

29 §. *Oikeus saada eräitä tietoja.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jonka mukaan Kansaneläkelaitoksen tulisi ilmoittaa asianomaiselle työttömyyskassalle, jos ansioon suhteutetun päivärahan saajalle tai tämän puolisolle myönnetään lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukainen kotihoidon tuki. Ehdotettu lisäys on tarpeen ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan ja kotihoidon tuen yhteensovituksen toimeenpanon kannalta.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998.

Määräaikaisten ja työssä- tai koulutuksessa- olovelvoitteen pidentämistä koskevia muutoksia sovellettaisiin, jos niihin johtava menettely, kuten esimerkiksi kieltäytyminen työstä ilman pätevää syytä, tapahtuisi lain tultua voimaan.

Voimaantulosäännöksessä säädettäisiin myös se kansaneläkeindeksi, jonka mukaan lain 22 ja 24 §:ssä mainitut markkamäärät on määritelty. Ehdotuksen mukaan indeksinä pidettäisiin sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan kansaneläkkeet määräytyvät vuoden 1998 tammikuussa eli lokakuun 1997 pistelukua. Edellä olevan perusteella markkamäärät tarkistettaisiin kansaneläkeindeksillä ensimmäisen kerran vuoden 1999 alusta, jolloin tarkistusperusteena olisi indeksin nousu lokakuusta 1997 lokakuuhun 1998.

3. Säättämisjärjestys

Kysymys indeksitarkistuksiin liittyvien muutosten säättämisjärjestyksestä on useaan otteeseen ollut esillä perustuslakivaliokunnassa, lähinnä aikaisemman lepäämään jättämistä koskevan säännösten valossa. Tällöin ratkaisevaa on ollut, merkitsevätkö ehdotetut muutokset sellaista lakisääteisen perusturvan heikentämistä, että esitys oli valtiopäiväjärjestyksen silloisen 66 §:n 7 momentin mukaisesti jätettävissä lepäämään. Perusoikeusuudistuksen voimaantulon jälkeen tulee arvioitavaksi sääntelyn kohteena olevan vähimmäistoimeentuloturvan taso ja se, johtavatko ehdotetut muutokset hallitusmuodon 15 a §:n 1 momentissa tarkoitettua välttämättömän toimeentulon turvaa heikompaan perustoimeentuloturvan mitoittukseen (PeVL

34/1996 vp). Toisaalta kysymys on myös siitä, merkitsevätkö muutokset sellaista puuttumista hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentissa tarkoitettuun perustoimeentulon turvaan, että esitys tulisi käsitellä perustuslain säätämisjärjestyksessä.

Säättämisjärjestyksen kannalta keskeinen on hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentti. Tätä säännöstä koskevissa hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp) yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että perustoimeentulon turvan käsite on voimassa olevasta sosiaalilainsäädännöstä sinänsä riippumaton. Säännöksen tarkoituksena ei siten ollut turvata tavalisella lailla määritettyjä yksittäisiä etuuksia tai tällaisten etuuksin tasoa sellaisenaan. Perustoimeentulon turvan riittävyttä arvioitaessa on hallituksen esityksen perustelujen mukaan "merkitystä sillä, onko henkilöllä lakisääteiset turvajärjestelmät ja hänen tilanteensa kuten esimerkiksi perhesuhteensa muutoin kokonaisuutena arvioiden toimeentulon edellytykset huolimatta siitä, että hänen normaalit toimeentulomahdollisuutensa ovat säännöksessä tarkoittaman seikan, esimerkiksi työttömyyden johdosta heikentyneet." Hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentin vaatimuksia eivät siten vastaisi sellaiset lainsäädännölliset muutokset, jotka merkitsisivät olennaista puuttumista edellä tarkoitettuun tavoin suojattuun perustoimeentulon turvaan. Tällaisena olennaisena puuttumisena ei ole pidetty pelkästään sitä, että aikaisemman käytännön mukainen indeksitarkistuksen tarkistuskynnys jää toteutumatta tai lykkääntyy.

Perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöissä on katsottu, että syyperusteinen perustoimeentulon turva on itsenäinen etuus suhteessa hallitusmuodon 15 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun vähimmäisetuuteen. Siten esimerkiksi perustoimeentulon turvan tason tulee olla riittävä siten, että perustoimeentuloturvajärjestelmä ei voi muodostua 1 momentin mukaisesta viimesijaisesta turvasta, joka nykyisessä toimeentuloturvajärjestelmässä hoidetaan lähinnä toimeentulotukena. Merkitystä jatkossa on siten myös työmarkkinatuen ja toimeentulotuen markkamäärien kehityksellä ja niiden keskinäisillä suhteilla.

Jo kertyneen, mutta huomiotta jätettävän indeksikehityksen suhteen merkitystä saattaa olla myös hallitusmuodon 12 §:n omaisuusdensuojaa koskevilla säännöksillä. Aikaisemilla lainmuutoksilla on jätetty huomioon ottamatta jo toteutunutta ja kertynyttä an-

siotasoindeksin kehitystä noin kahdeksan prosenttia. Hallitusmuodon suojaamaksi omaisuudeksi perustuslakivaliokunta on kuitenkin aikaisemmin katsonut sosiaaliset avustukset ja muut vastaavat julkisen vallan velvoitteet vain silloin, kun ne ovat langenneet maksettaviksi.

Esityksessä ehdotetaan peruspäivärahan markkamäärään kahden markan korotusta. Samalla ehdotetaan, että tarkistusmenettelyssä siirrytään vastaavanlaiseen sääntelyyn kuin keskeisessä vähimmäisturvaetuudessa, kansaneläkkeessä. Peruspäivärahan ja siihen kytketyn työmarkkinatuen tarkistaminen elinkustannusten hintamuutosten suhteessa on näiden, myös perustoimeentuloturvaa toteuttavien etuuksien kohdalla tarkoituksenmukaisempi menettely kuin nykyinen ansiotason kehitystä seuraava tarkistus.

Lain markkamäärät vastaavat vuoden 1996 ensimmäisen neljänneksen tasoa. Nyt ehdotetussa indeksitarkistusmenettelyssä otetaan vuosina 1996 ja 1997 tapahtunut elinkustannusten nousu huomioon. Kansaneläkeindeksin vuoden 1995 neljänneksen neljänneksen ja vuoden 1997 neljänneksen neljänneksen enustettu indeksimuutos on noin 1,9 %. Esitetty tarkistusmenettely ei sulje pois mahdollisuutta tehdä markkamääriin erilliskorotusta, jos valtiontalouden tila ja tulokehitys muualla antavat tähän riittävästi perusteita. Hallitus katsoo, että peruspäivärahan markkamäärän tarkistaminen kahdella markalla vuoden 1996 ensimmäisen neljänneksen jälkeisen ansiotasokehityksen sijasta sekä siirtyminen jatkossa tarkistamaan työttömyysturvalain markkamääriä suhteessa elinkustannusten nousuun eivät ole sellaista olennaista puuttumista hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentissa tarkoitettuun perustoimeentulon turvaan, että se edellyttäisi lakiehdotuksen käsittelyä vaikeutetussa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallitus kuitenkin pitää tärkeänä, että asiasta hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Esityksessä ehdotetaan myös työstä kieläytymisestä ja muusta työhaluttomuutta

osoittavasta menettelystä seuraavia korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoitteita pidennettäväksi. Voimassa oleviin määräaikoihin verrattuna korvauksettoman ajan pidentäminen ei merkitse uudenlaista järjestelyä. Voimaantulosäännöksen mukaan pidentäminen koskisi ainoastaan niitä henkilöitä, joilla seuraamukseen johtava menettely tapahtuu lain voimassa ollessa. Perustuslakivaliokunta on aiemmassa käytännössään ottanut kantaa korvauksettomien aikojen pidentämisestä koskeviin esityksiin. Mainitussa, hallituksen esityksestä 359/1992 antamassaan lausunnossa valiokunta katsoi työstä eroamisesta asetettavan määräajan ja ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tuleville peruspäivärahaan asetettavan odotusajan pidentämisen olevan sopusoinnussa silloisen hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin kanssa. Edelleen valiokunta on työmarkkinatukea koskevassa lausunnossaan (PevL 17/1995 vp.) katsonut odotusajan pidentämisen kolmesta viiteen kuukauteen mahdolliseksi 15 a §:n 2 momentin estämättä tavallisella lailla. Nyt ehdotettu määräaikojen pidentäminen johtaisi enimmillään runsasta kuukautta pidempään korvauksettomaan aikaan. Tähän liittyen on syytä ottaa huomioon, että työmarkkinatukijärjestelmässä odotusajan perusteena on henkilöltä puuttuva ammatillinen koulutus, ei sen sijaan hänen työmarkkinakäyttäytymisensä. Esityksessä tarkoitettujen seuraamukset puolestaan johtuvat henkilön omasta, työhaluttomuutta osoittavasta menettelystä. Ehdotetut muutokset koskisivat lain voimaantulon jälkeiseen aikaan kohdistuvia etuuksia. Määräaikojen pidentämisestä koskeva ehdotus ei sisällä sellaista olennaista puuttumista hallitusmuodon 15 §:n 2 momentissa suojattuun perustoimeentulon turvaan työttömyyden varalta, että lakiesitys olisi käsiteltävä vaikeutetussa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/1984) 5 §:n 1 momentin 15 kohta, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 ja 4 momentti, 11 §, 22 §:n 1 momentti sekä 25 §,

sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 1 momentin 15 kohta laissa 666/1996, 7 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentti ja 11 § laissa 98/1990, 8 §:n 1 momentti laissa 665/1993, 9 §:n 4 momentti ja 25 § laissa 1317/1994 sekä 22 §:n 1 momentti laissa 1061/1995,

lisätään 19 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1537/1993, väliaikaisesti uusi 7 momentti, ja 29 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 98/1990, sekä laeissa 1716/1991, 554/1993 ja 833/1996 uusi 6 momentti, seuraavasti:

5 §

Työttömyyspäivärahaoikeuden rajoitukset

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä:

15) siltä ajalta, jolta hänellä on oikeus saada vuosiloma-ajan palkkaa tai jolle ajalle hänen vähintään kuukauden pituisen työsuhteen päättyessä tai myöhemmin saamansa lomakorvaus voidaan jaksottaa henkilön vaikiintuneena pidettävän palkan perusteella tai peruspäivärahan hakijalla viimeisestä työsuhteesta saadun palkan perusteella.

7 §

Velvollisuus ottaa vastaan työtä

Henkilö, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta työvoimaviranomaisen osoittamaa tai hänelle muuten yksilöidysti tarjottua lakon, työsulun tai saarron piiriin kuulumatonta työtä, jota hänen työkykynsä huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana ja josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka tai, jollei työehtosopimusta ole, työpaikkakunnalla sellaisesta työstä maksettava käypä palkka, ei ole oikeutettu

työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta työstä kieltäytymisestä lukien. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeus työttömyyspäivärahaan alkaa vastaavasti kuukauden kuluttua.

8 §

Velvollisuus osallistua koulutukseen

Henkilö, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy menemästä tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei tule valituksi sellaiseen työvoimaviranomaisen osoittamaan hänelle soveltuvaan koulutukseen, jonka aikana hänen ja hänen huollettaviensa toimeentulo on turvattu sen tasoisesti kuin työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään, tai joka aloitettuaan koulutuksen ilman pätevää syytä on eronnut tai omasta syystään erotettu tällaisesta koulutuksesta, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta koulutuksesta kieltäytymisestä, valitsematta jäämisestä, eroamisesta tai erottamisesta lukien. Tällaisena koulutuksena pidetään alle 20-vuotiaiden osalta ammatillista koulutusta, jossa oppilas saa koulutuksessa oleville kuuluvat kohtuulliset sosiaaliset edut.

9 §

Oikeus työttömyyspäivärahaan eräissä tapauksissa

Henkilö, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai joka on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen kuukauden ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuukauden ajalta. Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsopimusta ole syntynyt, ei hänellä ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsopimusta ole syntynyt, tai jona työsuhte on päättynyt. Henkilö, joka toistuvasti kieltäytyy työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkuoron selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä taikka muista kohtuullisiksi katsottavista työllistymistä edistävistä toimenpiteistä ilman hyväksyttävää syytä, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen on tapahtunut.

Henkilöllä, joka on ollut välittömästi työvoimatoimistoon ilmoittautumista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa, eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololle, ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut 16 §:n 2 momentissa tarkoitetussa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa taikka ollut työnhakijana työvoimatoimistossa.

11 §

Toistuva työstä tai koulutuksesta kieltäytyminen

Jos henkilö toistuvasti ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta 7 §:ssä tarkoitettua työtä tai menemästä 8 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai hänen tätä vastaavasta menettelystään muutoin voidaan päätellä, ettei hän halua ottaa vastaan hänelle sopivaksi katsottavaa työtä tai osallistua hänelle sovel-

tuvaan koulutukseen, hänellä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan ennen kuin hän on ollut työssä tai 8 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa vähintään kolme kuukautta.

19 §

Sovittelun päivärahan kesto

Edellä 1 ja 2 momentissa mainittuihin enimmäismääriin ei kuitenkaan lueta vuodelta 1998 maksettuja soviteltuja päivärahoja.

22 §

Peruspäivärahan suuruus

Peruspäivärahan täysi määrä on 120 markkaa päivältä.

25 §

Etuuksien korotus

Edellä lain 22 ja 24 §:ssä säädettyjä markkamääriä tarkistetaan samasta ajankohdasta ja samassa suhteessa kuin täyden kansaneläkkeen määrää.

29 §

Oikeus saada eräitä tietoja

Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava asianomaiselle työttömyyskassalle, jos ansioon suhteutetun päivärahan saajalle tai tämän puolisolalle myönnetään lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukainen kotihoidon tuki.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998. Lain 19 §:n 7 momentti on voimassa vuoden 1998 loppuun.

Lain 7 §:n 1 momenttia, 8 §:n 1 momenttia, 9 §:n 1 ja 4 momenttia ja 11 §:ää sovelletaan, jos määräajan taikka työssäolovelvoitteen aiheuttava menettely tapahtuu lain tultua voimaan.

Työttömyysturvalain 22 ja 24 §:ssä säädetty markkamäärät vastaavat sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuo-

den 1998 tammikuussa maksettavina olevien
kansaneläkkeiden suuruus lasketaan.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
teisiin.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/1984) 5 §:n 1 momentin 15 kohta, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 ja 4 momentti, 11 §, 22 §:n 1 momentti sekä 25 §,

sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 1 momentin 15 kohta laissa 666/1996, 7 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentti ja 11 § laissa 98/1990, 8 §:n 1 momentti laissa 665/1993, 9 §:n 4 momentti ja 25 § laissa 1317/1994 sekä 22 §:n 1 momentti laissa 1061/1995,

lisätään 19 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1537/1993, väliaikaisesti uusi 7 momentti ja 29 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 98/1990 sekä laeissa 1716/1991, 554/1993 ja 833/1996 uusi 6 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 §

Työttömyyspäivärahaoikeuden rajoitukset

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä:

15) siltä ajalta, jolta hänellä on oikeus saada vuosiloma-ajan palkkaa tai jolle ajalle hänen työsuhteen päättyessä tai myöhemmin saamansa lomakorvaus voidaan jaksottaa henkilön vakiintuneena pidettävän palkan perusteella.

7 §

Velvollisuus ottaa vastaan työtä

Henkilö, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta työvoimaviranomaisen osoittamaa tai hänelle muuten yksilöidysti tarjottua lakon, työsulun tai saarron piiriin kuulumatonta työtä, jota hänen työkykynsä huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana ja josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka tai, jollei työehtosopimusta ole, työpaikkakunnalla sellaisesta työstä maksettava käypä palkka, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta

Ehdotus

5 §

Työttömyyspäivärahaoikeuden rajoitukset

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä:

15) siltä ajalta, jolta hänellä on oikeus saada vuosiloma-ajan palkkaa tai jolle ajalle hänen vähintään kuukauden pituisen työsuhteen päättyessä tai myöhemmin saamansa lomakorvaus voidaan jaksottaa henkilön vakiintuneena pidettävän palkan perusteella tai peruspäivärahan hakijalla viimeisestä työsuhteesta saadun palkan perusteella.

7 §

Velvollisuus ottaa vastaan työtä

Henkilö, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta työvoimaviranomaisen osoittamaa tai hänelle muuten yksilöidysti tarjottua lakon, työsulun tai saarron piiriin kuulumatonta työtä, jota hänen työkykynsä huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana ja josta maksetaan työehtosopimuksen mukainen palkka tai, jollei työehtosopimusta ole, työpaikkakunnalla sellaisesta työstä maksettava käypä palkka, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden

Voimassa oleva laki

työstä kieltäytymisestä lukien. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeus työttömyyspäivärahaan alkaa vastaavasti kolmen viikon kuluttua.

8 §

Velvollisuus osallistua koulutukseen

Henkilö, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy menemästä sellaiseen työvoimaviranomaisen osoittamaan hänelle soveltuvaan koulutukseen, jonka aikana hänen ja hänen huollettaviensa toimeentulo on turvattu sen tasoisesti kuin työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään, tai joka aloitettuaan koulutuksen ilman pätevää syytä on eronnut tai omasta syystään erotettu tällaisesta koulutuksesta, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta koulutuksesta kieltäytymisestä, eroamisesta tai erottamisesta lukien. Tällaisena koulutuksena pidetään alle 17—19-vuotiaiden osalta ammatillista koulutusta, jossa oppilas saa koulutuksessa oleville kuuluvat kohtuulliset sosiaaliset edut.

9 §

Oikeus työttömyyspäivärahaan eräissä tapauksissa

Henkilö, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen viikon ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhteen päättymisen, tai jona työsuhte on päättynyt.

Ehdotus

ajalta työstä kieltäytymisestä lukien. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, oikeus työttömyyspäivärahaan alkaa vastaavasti kuukauden kuluttua.

8 §

Velvollisuus osallistua koulutukseen

Henkilö, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy menemästä tai omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei tule valituksi sellaiseen työvoimaviranomaisen osoittamaan hänelle soveltuvaan koulutukseen, jonka aikana hänen ja hänen huollettaviensa toimeentulo on turvattu sen tasoisesti kuin työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään, tai joka aloitettuaan koulutuksen ilman pätevää syytä on eronnut tai omasta syystään erotettu tällaisesta koulutuksesta, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta koulutuksesta kieltäytymisestä, valitsematta jäämisestä, eroamisesta tai erottamisesta lukien. Tällaisena koulutuksena pidetään alle 20-vuotiaiden osalta ammatillista koulutusta, jossa oppilas saa koulutuksessa oleville kuuluvat kohtuulliset sosiaaliset edut.

9 §

Oikeus työttömyyspäivärahaan eräissä tapauksissa

Henkilö, joka ilman pätevää syytä on eronnut työstään tai joka on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kolmen kuukauden ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuukauden ajalta. Jos henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhteen päättymisen, ei hänellä ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Jos työ olisi kestänyt enintään viisi päivää, hän ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona henkilö on omalla menettelyllään aiheuttanut sen, ettei työsuhteen päättymisen, tai jona työsuhte on päättynyt. Henkilö, joka toistuvasti kiel-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

täytyy työvoimaviranomaisen tarjoamista työkyvyn tai työkyvyn selvittämiseen pyrkivistä toimenpiteistä taikka muista kohtuullisiksi katsottavista työllistymistä edistävistä toimenpiteistä ilman hyväksyttävää syytä, ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta. Aika lasketaan siitä päivästä, jona kieltäytyminen on tapahtunut.

Henkilöllä, joka on ollut välittömästi työvoimatoimistoon ilmoittautumista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kuuden viikon ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut 16 §:n 2 momentissa tarkoitetussa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa taikka ollut työnhakijana työvoimatoimistossa.

11 §

Toistuva työstä tai koulutuksesta kieltäytyminen

Jos henkilö toistuvasti ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta 7 §:ssä tarkoitettua työtä tai menemästä 8 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai hänen tätä vastaavasta menettelystään muutoin voidaan päätellä, ettei hän halua ottaa vastaan hänelle sopivaksi katsottavaa työtä tai osallistua hänelle soveltuvaan koulutukseen, hänellä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan ennen kuin hän on ollut työssä tai 8 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa kahdeksan viikkoa.

Henkilöllä, joka on ollut välittömästi työvoimatoimistoon ilmoittautumista edeltäneiden kuuden kuukauden aikana työmarkkinoilla vähemmän kuin kuusi viikkoa, eikä voi esittää hyväksyttävää syytä poissaololleen, ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan kahden kuukauden ajalta työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta lukien. Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut 16 §:n 2 momentissa tarkoitetussa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa taikka ollut työnhakijana työvoimatoimistossa.

11 §

Toistuva työstä tai koulutuksesta kieltäytyminen

Jos henkilö toistuvasti ilman pätevää syytä kieltäytyy vastaanottamasta 7 §:ssä tarkoitettua työtä tai menemästä 8 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen tai hänen tätä vastaavasta menettelystään muutoin voidaan päätellä, ettei hän halua ottaa vastaan hänelle sopivaksi katsottavaa työtä tai osallistua hänelle soveltuvaan koulutukseen, hänellä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan ennen kuin hän on ollut työssä tai 8 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa vähintään kolme kuukautta.

19 §

Sovitellun päivärahan kesto

Edellä 1 ja 2 momentissa mainittuihin enimmäismääriin ei kuitenkaan lueta vuodelta 1998 maksettuja soviteltuja päivärahoja.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

Peruspäivärahan suuruus

Peruspäivärahan täysi määrä on 118 markkaa päivältä.

25 §

Etuuksien korotus

Jos maan yleinen palkkataso olennaisesti muuttuu, asetuksella on tarkistettava tämän lain 14 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 19 §:n 1 momentissa, 21 §:n 2 momentissa sekä 22 ja 24 §:ssä säädetty markkamäärät palkkatason muutosta vastaavassa suhteessa.

29 §

Oikeus saada eräitä tietoja

22 §

Peruspäivärahan suuruus

Peruspäivärahan täysi määrä on 120 markkaa päivältä.

25 §

Etuuksien korotus

Edellä lain 22 ja 24 §:ssä säädettyjä markkamääriä tarkistetaan samasta ajankohdasta ja samassa suhteessa kuin täyden kansaneläkkeen määriä.

Kansaneläkelaitoksen on ilmoitettava asianomaiselle työttömyyskassalle, jos ansioon suhteutetun päivärahan saajalle tai tämän puolisolle myönnetään lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukainen kotihoidon tuki.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998. Lain 19 §:n 7 momentti on voimassa vuoden 1998 loppuun.

Lain 7 §:n 1 momenttia, 8 §:n 1 momenttia, 9 §:n 1 ja 4 momenttia ja 11 §:ää sovelletaan, jos määräajan taikka työssäolovelvoitteen aiheuttava menettely tapahtuu lain tultua voimaan.

Työttömyysturvalain 22 ja 24 §:ssä säädetty markkamäärät vastaavat sitä kansaneläkeindeksin pistelukua, jonka mukaan vuoden 1998 tammikuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus lasketaan.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
